

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## Genetickou metodou k rozvoji klíčových kompetencí aneb Od samého počátku na cestě za poznáním

Škola: ZŠ Tábořská, Praha 4

Realizátor PDP: Jitka Vinklerová

Garant PDP: Romana Lisnerová

*Klíčová slova:*

*genetická metoda, komunikační kruh, sebehodnocení, klíčové kompetence, prázdná témata, myšlenková mapa, brainstorming, skládkové učení, skupinová práce, řízené učení*

**J Anotace** poznatky se slov k seznamuje především prostřednictvím textů. Proto je učení velmi

S novými

děležitou úlohou každého slova na jeho cestě za poznáním. Každý slovník by tedy měl umět velice dobře číst, tím je myšleno především číst s porozuměním, a pracovat s textem. Je tedy důležité pro každé dítě zvolit takovou metodu výuky učení, aby to čtení dosáhlo. V současné době se setkáváme s výukou učení podle metod: globální, analyticko-syntetické a genetické metody. Která z nich je neefektivnější a zároveň maximálně přispívá k rozvoji klíčových kompetencí? Jak se dá využít právě genetické metody k rozvoji klíčových kompetencí? Na která prázdná témata má vazbu efektivní rozvoj čtenářské dovednosti?

Tento příspěvek Vám představuje dílčí aktivity zaměřené nejenom na dosažení krátkodobých vzdělávacích cílů, ale především na rozvoj klíčových kompetencí žáků. Je zde rovněž ukázána jedna z možností, jak začlenit prázdná témata do výuky českého jazyka v 1. ročníku ZŠ – jde především o prázdné téma Osobnostní a sociální výchova. Díky výuce učení genetickou metodou, která klade důraz od samého počátku na učení s porozuměním, můžeme již od druhého pololetí prvního ročníku základní školy vnovat cílenou pozornost rozvoji klíčových kompetencí, tak důležité pro život, i při učení různých textů.

Níže uvedené vyučovací jednotky lze tedy realizovat již v druhém pololetí prvního ročníku, ale stejně tak i během druhého ročníku. Jinak vám použité formy a metody práce mohou sloužit k vlastní tvorbě příprav, u kterých byste neměli zapomínat právě na tyto dlouhodobé cíle směřující k rozvoji klíčových kompetencí, které jsou společné pro všechny předměty, pro celé naše působení.

Ráda bych také doporučila, abyste neoddlovali učení, psaní a sloh. Proč také? V životě přece tyto úlohy používáme v jistých návaznostech, souvisí spolu, a i dále tím bude přínemné tyto formy práce provazovat.

Výuce učení vnujte pozornost i v dalších předmětech (matematika: učení slovních úloh – když si nepřetne slovní úlohu s porozuměním, určit ji nemohou správně vyřešit; hudební výchova: učení textů písní, asociace, vlastní tvorba; výtvarná výchova: motivace – téma – příběh z literatury; tělesná výchova: pravidla her, atd.).

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Především v rámci Prvouky, Přírodovědy i Vlastivědy na prvním stupni základní školy lze spoustu inováčních přístupů aplikovat na učení textu. Vždy i u učení odborných textů se učíme číst s porozuměním, vyhledávat informace, pracovat s textem. Žáci to velice baví. Příběhy o zvířatech, různých zajímavostech jsou jim blízké a vůbec v danou chvíli netuší, že se právě učí číst a pracovat s textem. Zde můžete výrazně využít vazby i na další předmětové témata, jako je Environmentální výchova, Mediální výchova a další.

**J Kontext** klasickou plně organizovanou základní školou. Zhruba dvě třetiny žáků jsou z nespádových

Jsme

oblastí, tedy si naši školu vybrali. Výuku učení genetickou metodou realizujeme již čtvrtým rokem ve všech třídách prvního ročníku.

Do současné doby nám naše ekonomická situace dovoľovala využívat prvky v menších skupinách, vždy do dvaceti žáků. Otvírali jsme tak třídy prvního ročníku a od druhého ročníku byli žáci zařazeni pouze do dvou paralelních tříd.

Na naší škole integrujeme cca 20% žáků se specifickými poruchami učení a cca 5% žáků je cizí národnosti.

Škola se zapojuje do celé řady projektů. Je důležité, že se žáci samostatně odborně vzdělávají, zapojují se do soutěží, mimoškolních aktivit a zcela pirozeně využívají při vzdělávání školní knihovnu a internet, který je dostupný všem žákům školy během vyučování i po vyučování.

**J Východiska** se člověk mohl vzdělávat, je jedním z nejdůležitějších předpokladů, aby velice dobře

Aby

s porozuměním a dokázal s textem následně pracovat. Stále jsme se potýkali s otázkou, že žáci ještě na konci prvního stupně mívali značné problémy s plynulým učením, nevěděli, o čem to a práce s textem pro ně byla dosti obtížná. Tyto faktory omezovaly samotný vzdělávací proces každého žáka.

Hledali jsme tedy efektivnější cestu, jak naučit děti číst a probouzet v nich zájem o četbu i ve svém volném čase.

Již na vysoké škole jsem se blíže seznámila s principy výuky učení podle genetické metody. Tehdy jsem v rámci své diplomové práce srovnávala přístupy a výsledky výuky učení na základě genetické metody. Závěr mé práce? Žáci učení s mnohem větší zájmem ve volném čase, samotný proces učení podle genetické metody je mnohem pirozenější, snazší z hlediska fixace daných znaků a od počátku vede ke učení s porozuměním a práci s textem.

Proto jsme se před čtyřmi roky rozhodli využívat učení ve všech třídách prvního ročníku podle metody genetické.

Myslím si, že by každý učitel prvního stupně měl být vzdělán jak ve vyučování učení analyticko-syntetickou metodou, tak metodou genetickou i globálně. Každé dítě je jiné a při vyučování učení potěbuje využít metody jemu nejbližší.

Během seminářů jsem se často setkávala s otázkou: Jak na výuku učení touto „JINOU“ metodou

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

reagují rodiče? Musím říci, že jsme s tímto aspektem neměli žádné problémy. Již před začátkem roku všechny rodiče během společných schůzek seznámíme s danou skutečností a nastíníme, jak se genetická metoda odlišuje od metody analyticko-syntetické, kterou všichni dobře znají, jelikož se podle ní učili sami doma. Možná měli zpočátku nějaké obavy, ale než se rozkoukali ze změn při ináčejších vstupu jejich dítěte do školy, už umlo samo říst slova i v tiché. V současné době se setkávám s velmi pozitivními reakcemi rodičů – které si navzájem předávají – že učení podle této metody je opravdu báječné, že se dítě naučí říst zcela samo bez spousty času stráveného nad slabikáčkem. A již v prosinci si přečte svoji první knížku.

## J Cíle

Cíle popisované praxe jsou díky výuce učení genetickou metodou:

### 1. Dlouhodobé.

Rozvíjet klíčové kompetence:

**kompetenci k učení** (poznávat smysl a cíl učení, získávat vztah k učení, hodnotit vlastní pokrok a posuzovat i vyvozovat závěry využitelné v budoucnosti);

**kompetenci k řešení problémů** (vyhledávat informace, předávat si informace, uvažovat si zodpovědnost, kriticky myslet a vnímat problémové situace – přemýšlet o jejich příčinách a způsobech řešení);

**kompetenci komunikativní** (formulovat a vyjadřovat získané poznatky, vlastní myšlenky a názory a naslouchat promluvám svých spolužáků);

**kompetenci občanskou** (hodnotit vlastní práci i práci svých spolužáků, plánovat, jak by mohli vlastní práci i práci celé skupiny zlepšit, vcítit se do situací druhých);

**kompetenci pracovní** (vytvářet a dodržovat daná pravidla, organizovat vlastní práci i práci ostatních členů skupiny a adaptovat se na nové pracovní podmínky);

**kompetenci sociální a personální** (aktivně spolupracovat ve skupině a společně vytvářet pravidla spolupráce, která na základě vlastních zkušeností obměňují).

Zařazovat do výuky předmětová témata:

**Osobnostní a sociální výchova** (předešlá vazba na tematické okruhy – rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, mezilidské vztahy, komunikace, hodnoty, postoje);

**Environmentální výchova** (využitím odborných textů zaměřených na různé témata, například lidské aktivity, vztah člověka k prostředí);

**Mediální výchova** (předešlá vazba na tematické okruhy – kritické učení, práce v realizačním týmu).

2. Krátkodobé. Žáci říst s porozuměním text přiměřeného rozsahu a náročnosti, pracovat s textem

Naučit

(orientace v textu, vyhledávání informací, zapamatování si nejdůležitějších informací, vyjadřování se k chování a jednání hlavních postav, vyjadřování vlastních pocitů a hledání souvislostí mezi vlastními zážitky a prožitky a hledání řešení daných situací).

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Využívat text k dalšímu vzdělávání a předávat informace svým spolužákům, vytvářet vlastní literární útvary.

Naučit se hodnotit vlastní práci a práci svých spolužáků (což by mělo být součástí každé vyučovací jednotky; doporučení nehodnotit práci žáků až na závěr vyučovací jednotky, nýbrž ihned po ukončení dané činnosti a co nejvíce vést děti k sebehodnocení, které by mělo předcházet hodnocení učitelem).

## J Realizace

### 1. český jazyk – tenis – 1. ročník

#### *Rozvíjené klíčové kompetence*

<b>Kompetence k učení</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák poznává smysl a cíl učení</li><li>» žák hodnotí vlastní pokrok</li></ul>
<b>Kompetence k řešení problémů</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák vyhledá informace</li><li>» žák kriticky myslí, posuzuje chování a jednání postav</li><li>» žák předává informace a uvědomuje si zodpovědnost za přesnost informací i za správnost jejich sdělení</li></ul>
<b>Kompetence komunikativní</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák formuluje a vyjadřuje získané poznatky</li></ul>
<b>Kompetence sociální a personální</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák aktivně spolupracuje ve skupině</li><li>» žák společně vytváří pravidla spolupráce</li></ul>
<b>Kompetence občanská</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák, skupina hodnotí vlastní práci</li><li>» žák si plánuje, jak by mohl vlastní práci zlepšit</li><li>» žák se vcítí do situací druhých</li></ul>
<b>Kompetence pracovní</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák vytváří a dodržuje daná pravidla</li><li>» žák organizuje vlastní práci i práci ostatních členů skupiny</li></ul>

#### *Vyučovací jednotka zaměřená – na kompetenci sociální a personální – spolupráci*

Vázba na přezová témata:

- » Osobnostní a sociální výchova;
- » Environmentální výchova.

Mezipředmětové vztahy:

- » Prvouka (využívání textů vztahujících se k tematickým okruhům vzdělávacího oboru člověk a jeho svět);
- » Výtvarná výchova (výtvarné ilustrace k tématu);
- » Matematika (vytváření a řešení slovních úloh k danému tématu).

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## Krátkodobé cíle vyučovací jednotky:

Žák plynule přečte a porozumí textu příslušného rozsahu a náročnosti.

Žák se snaží zapamatovat nejdůležitější informace z textu.

Žák předává získané informace z vlastního textu svým spolužákům.

Žák se orientuje v textu, vyhledává potřebné informace.

Žák vymýšlí a zaznamenává vlastní příklady.

Žák hodnotí vlastní práci i práci svých spolužáků.

## Vyučovací jednotka – blok 90 minut

### Kroužek – motivace

- » *všichni si sedněte do kroužku, ..., zavěte o i a vzpomeňte si, jak jsme byli ve škole v přírodě, ..., vybavte si jeden moment, okamžik – „co jsme tam společně prožili“*
- » *pomalou otevřete o i, já posílám „maskota“ a každý může říci jakou situaci si vybavil*

### Kroužek – motivace

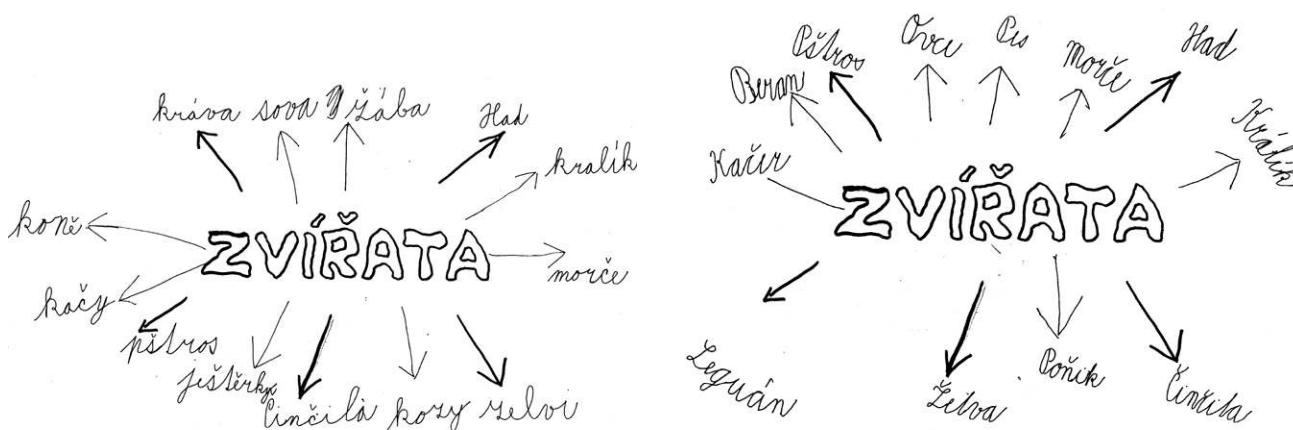
- » *ve škole v přírodě jsme potkali spoustu zvířat, na společný flipový papír pište postupně jeden po druhém všechna zvířata, která jsme viděli*
- » *„ANO, jedni z nich byli pštrosi a o nich dnes budeme íst“*

### Komunikační kruh

- » zde jako motivací prostědek a též jako poáteční zklidnění
- » předem si s dětmi dohodnete pravidla kruhu (například hovoří pouze ten, kdo drží „maskota“, nemám-li co říci – nemusím – předám „maskota“ dále, ...)

### Myšlenková mapa

- » na velký list papíru žáci píší úplně všechna zvířata, na která si vzpomenou, že viděli při výpravách ve škole v přírodě

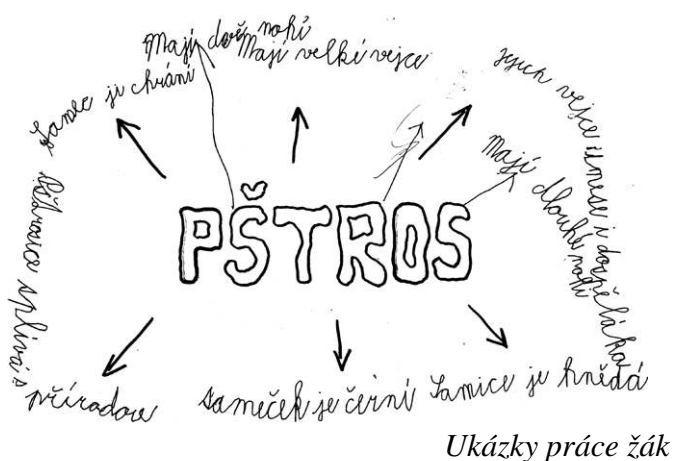


Ukázky myšlenkových map.

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

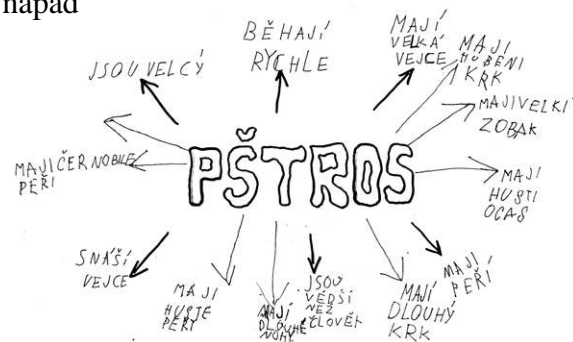
## Skupinky – 3 žáci ve skupin

- » *utvo te skupinky po 3 žácích a na list papíru pište vše, co víte nebo si myslíte o pštrosích*
- » *prezentace skupinek – mluv í p e te, co jste vymysleli (další skupina te pouze to, co ještě nebylo vy eno)*



## Skupinová práce + brainstorming

- » žáci se sami rozd í do skupin (m žeme dát pravidla d lení – nap . v každé skupin bude chlapec i dívka, po et len je dán; vhodné je ur it p edem kapitány – z d vodou rozd lení nadaných d tí, dominantních d tí, ostýchavých d tí, ...)
- » p ed každou skupinovou prací je nutné zopakovat pravidla i je vytvo it (hlasitost – zvon ní rolní ky znamená ztište se, všichni musí být zapojeni, rozd lení rolí, ...)
- » brainstorming – píše se vše, co vás napadne, nep emýšlíme nad správností, tok myšlenek, nápad



## Sestavování myšlenkové mapy.



# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

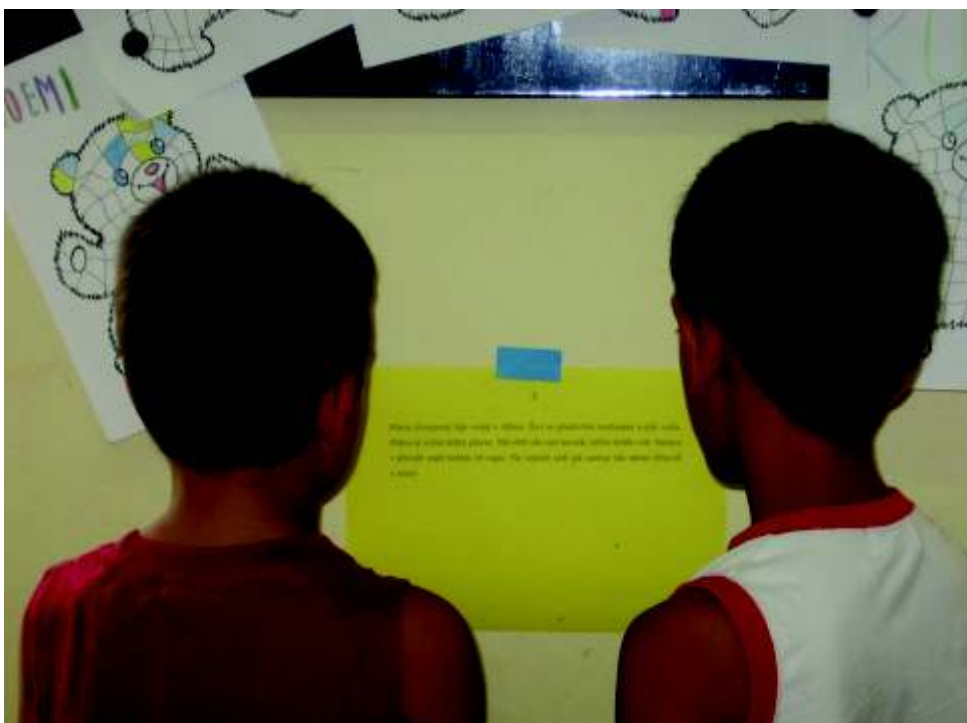
## tení text

- » *rozdělte si úlohu od 1 do 3 a vydejte se hledat text (označený daným číslem) vyvšený na stránkách úlohy, pečetě si jej a snažte se zapamatovat si obsah textu, potom se vraťte ke skupince, až budou všichni členové zpět, postupně každý eknete ostatním členům skupiny, co jste se z textu dozvěděli*

Ukázky text viz příloha .1

## Skládkové uení

- » v místnosti i na chodbě je rozvěšený číslem označený text (1 – 3), vhodné je vyvěsit několik textů se stejným číslem, aby se u jednoho listu sešlo méně žáků (u prvního k doporučení max. 2) a mohli se tak lépe soustředěně na tení, žák na základě vlastního tení s porozuměním přeuvpráví text ostatním ve skupině (všichni se vystupují, protože každý člen skupiny četl jiný text), – „uění se navzájem“



## Kroužek – ukázka encyklopedií

- » *Kde se můžeme dozvědět zajímavosti o zvířatech?*
- » *O čem všem mohou encyklopedie být?*
- » *Co vše každý list o daném zvířeti obsahuje? – vyvození: název, povídání – informace, obrázek i fotografie, kvíz – zajímavý úkol i otázka*

## Komunikační kruh

- » opotivní motivační pro další činnost
- » učitel klade dané otázky žákům, kteří odpovídají v kroužku, řízená diskuse, vhodné je přinést dříve známé encyklopedie, žáci si je prohlédnou a pak odpovídají – společně vyvozují odpovědi k těmto otázkám

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## Skupinky – tvorba listu o pštrosech

- » ve skupince vytvořte jeden list o pštrosech do naší třídní encyklopedie
- » kritéria – musí obsahovat
  - A. název
  - B. povídání o pštrosech (z toho, co jste se dnes vše dozvěděli)
  - C. namalovaný obrázek pštrosova
  - D. zajímavou slovní úlohu o pštrosech (žáci ji sami vytvářejí)
- » prezentace vytvořených listů + výstavka



PEPA MĚL 4 PŠTROSÍ A  
JANA MĚLA 5 PŠTROSÍ  
KOLIK MÁ JANA PEPA A JANA  
PŠTROSŮ 4 + 5 =

Ukázky práce žáků

## Skupinová práce

- » pokud jsme nezopakovali v této vyučovací jednotce žádné pravidlo – nutno před započatím skupinové práce – např. rozdělení rolí – každý musí mít nějaký úkol: malíř, pisatel, mluvčí, ... – hodnotí se práce celé skupiny ne jednotlivce!

PŠTROS

PŠTROS JE NEVĚŠTÍ PŤAK  
SVĚTA SAMICE  
SNÁŠÍ KOLEM 10  
VAJEC ŽIJÍ VOLNĚ  
V AFRICE SAMICE  
SNÁŠÍ VELKÁ VEJCE  
VELKÝ PŠTROS VAŽÍ  
KOLEM 20 KILO  
JE DLOUHÝ AŽ 3 METRY





# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## Hodnocení – sebehodnocení

- » *zavete o i a zamyslete se, jak se vám dnes s ostatními ve skupince spolupracovalo, podle toho zaujmte postoj – d ep, pod ep, stoj, stoj na špičkách*



## Sebehodnocení pomocí škály

- » existují různé druhy škál: například d ep (spolupracovalo se mi velmi špatně) – pod ep (spolupracovalo se mi někdy špatně) – stoj – (spolupracovalo se mi celkem dobře, až na nějaké okamžiky, mohlo by to být lepší) stoj na špičkách (spolupracovalo se mi báječně, bylo to super!), d ležitě je – aby se žák zamyslel sám za sebe – proto zavete o i, klid
- » po otevření očí se můžeme v některých dítích zeptat (cíleně, pokud nás není reakce výrazně překvapila) – pro zaujal danou pozici

## Hodnocení skupiny

- » *na list papíru odpovězte společně ve skupince na dané otázky:  
Co vám ve skupince dnes fungovalo, v čem se vám spolupráce dařila, za co chcete vaši skupinku ocenit?  
Co byste ve vaší skupince ještě udělali jinak, co byste zlepšili – aby se vám více dařilo a lépe spolupracovalo?*



A MĚ SE NEZÍBILLO ŽE DOMČA RUSKĚMU JAK PSA- ZA NÁJKÍ JINÍ SLOVA.  
\*

## Skupinové hodnocení

- » dají se dlat různé způsoby, například doporučení společného ústního hodnocení – kladení cílených otázek jednotlivým skupinám, postupně mže práci skupiny hodnotit jeden ze členů – mluví, pak teprve přejít na písemné hodnocení – a společně za skupinu i jednotlivce sám

MNĚ SE MOC LÍBILLO ŽE SMĚ SE STRÍDALI V PRANÍ



MNĚ SE VŠECH NOLÍBILLO A VŠICH NI SE PRO STRÍDALI A LE NOEM JE NOM PSALA,

Ukázky písemných hodnocení

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## Fotogalerie



*Komunikační kruh.*



*Myšlenková mapa.*



*Tvorba pracovního listu.*



*Brainstorming.*



*Sebehodnocení žák pomocí škály.*

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## 2. český jazyk – tení – 1. ro ník

### Rozvíjené klí ové kompetence

<b>Kompetence k u ení</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák poznává smysl a cíl u ení, získává vztah k u ení</li><li>» žák posuzuje a vyvozuje záv ry využitelné v budoucnosti</li></ul>
<b>Kompetence k ešení problém</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák vnímá problémové situace, p emýšlí o p í inách, promýšlí zp sob ešení</li><li>» kriticky myslí, popisuje chování a jednání spolužák , navrhuje nápravu</li></ul>
<b>Kompetence komunikativní</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák formuluje a vyjad uje své myšlenky a názory</li><li>» naslouchá promluvám spolužák</li></ul>
<b>Kompetence sociální a personální</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák aktivn spolupracuje ve skupin</li><li>» žák spole n vytvá í pravidla spolupráce</li></ul>
<b>Kompetence ob anská</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák, skupina hodnotí vlastní práci</li><li>» vci uje se do situací druhých</li></ul>
<b>Kompetence pracovní</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>» žák vytvá í a dodržuje daná pravidla</li><li>» žák organizuje vlastní práci i práci ostatních len skupiny</li><li>» adaptuje se na nové pracovní podmínky</li></ul>

Vyu ovací jednotka zam ená – **na pr ezové téma** Osobnostní a sociální výchova:

- » Rozvoj schopností poznávání.
- » Sebepoznání a sebepojetí.
- » Mezilidské vztahy.
- » Komunikace.
- » Hodnoty, postoje.

Vazba na kompetenci ob anskou: rozvíjení schopnosti empatie, hodnocení práce druhých, sebehodnocení, ochota navzájem si pomáhat.

Mezip edm tové vztahy:

- » Dramatická výchova.

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## **Krátkodobé cíle vyučovací jednotky:**

Žáci společně vytvářejí vlastní příběhy.

Žák plynule se porozumí texty přírodněho rozsahu a náročnosti.

Žák formuluje ústně i písemně, jak se dané postavy chovaly a jak jednaly, vyjadřuje vlastní pocity z jejich chování a hledá řešení daných problémů.

Žák hodnotí vlastní práci a práci jednotlivců i skupiny.

## **Učební jednotka – blok 60 minut**

### **Kroužek – motivace**

- » *všichni si sednete do kroužku, ..., zavěte o i a vzpomeňte si, jaký jste měli v era den, co jste prožili, ..., jak jste se v era cítili – mimikou (obličejem) vyjádřete, jak jste se cítili*
- » *posílám „maskota“ a každý může říci, jaký moment si vybavil a jak se cítil*

### **Komunikační kruh**

- » navození atmosféry, rozvoj komunikativních dovedností, zastavení se a ohlédnutí se zpět
- » předem nutno opatřovat stanovit pravidla komunikačního kruhu (například hovořit pouze ten, kdo drží „maskota“, nemám-li co říci – nemusím – předám „maskota“ dále, ...)



# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## Skupinky po 3 – 4 žácích

- » *dnes budeme íst p íb h, který obsahuje tato slova:*

SEST I KA

LVÍ EK

RADOVAL SE

NECHT L JI

- » *zkuste vymyslet, o em by p íb h mohl být (ústn í písemn – ur í pedagog)*

- » *tení i vypráv ní vytvo ených p íb h*

- » *hodnocení práce skupiny*

*y zav í o í a pomocí úsm v až mra ení se vyjád í, jak se ístátními ve skupin spolupracovalo*

*y na líste ek napiš odpov na jednu z otázek:*

*A. Co chci na naši skupin ocenit?*

*B. Co bych cht l/a p íšt „jinak“ p í práci ve skupinách?*

*y tení líste k*

## Skupinová práce

- » *žáci se sami rozd lí do skupin (m žeme dát pravidla d lení – nap . v každé skupin bude chlapec i d v e, po et len je dán, ur í kapitány – z d vodu rozd lení nadaných d tí, dominantních d tí, ostýchavých d tí, ...)*
- » *p ed každou skupinovou prací je nutné zopakovat pravidla í je vytvo ít (hlasitost – zvon ní rolní ky znamená ztište se, všichni musí být zapojeni, rozd lení rolí, ...)*

## Škálování

- » *existují r zné druhy škál: nap . mra ím se (spolupracovalo se mi velmi špatn ) – neusmívám se ani se nemra ím (ob as se mi spolupracovala dob e, ob as špatn ) – usmívám se (spolupracovalo se mi báje n , bylo to super!), d ležitá je, aby se žák zamyslel sám za sebe – proto zav ené o í, klid*
- » *po otev ení o í se m žeme n kterých d tí zeptat (cílen , pokud nás n í reakce výrazn p ekvapila) – pro zaujal danou pozici*

Byla jednou jedna sestřička.  
Čka a maminka jí koupila  
lvička. Bili moe ští-  
astní a měly se moc rá-  
dí. ale když si hráli  
sák sestřička podvádě-  
la a sák jí nechtěl.

Ukázka práce žák

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

tení textu po ástech

– společné tení + práce podle otázek

## **Pyšný bratr Simba**

**Byla jednou jedna lví rodinka: maminka  
Lvíce, tatínek lev a lví e Simba. Všichni  
t i si krásn žili. Maminka i tatínek  
trávili se svým lví kem mnoho asu.  
D lali dobrodružné výlety, navšt vova-  
li lví tety astryce a vždycky si n kdo se  
Simbou hrál.**

Ukázka celého textu a otázky viz p úloha . 2

Podle pokyn vypracuj

- » samostatn na list papíru piš:
  - jméno lví ete
  - 2 slova – jaký lví ek byl
  - 3 slova – co lví ek d lal
  - 1 v tu o lví kovi
  - p ezdívku pro lví ka
- » prezentace – tení a výstavka p tilístek

SIMBA  
DRZÍ      PIŠVÍ  
HRALSI      MRAČILSE      ODMLOUVAL  
SIMBA BIL NA SESTRÍČKU Z  
BUBLINA

Hodnocení vyu ovací jednotky – kroužek

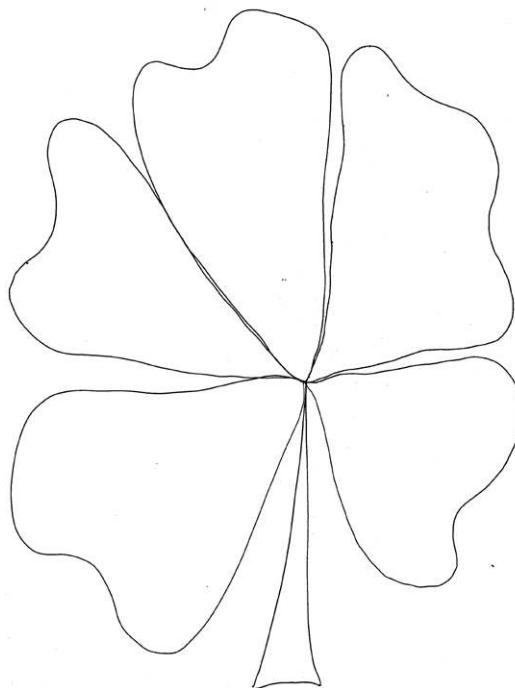
- » *Co t dnes nejvíce zaujalo?*
- » *Jaký pocit v tob p íb h vyvolal?*

ízené tení

- » text d tem rozdáváme po jednotlivých ástech i list papíru p eložíme tak, aby byla vid t pouze pot ebná ást (zabráníme tomu, aby nikdo nemohl íst dop edu – problém p edevším u starších d tí)
- » společn (u druhák m žeme íst samostatn – efektivn jší) p e teme první ást, a pak pracujeme s otázkami – co se odehrálo, jaký z toho máte pocit, co byste ud lali jinak, co asi bude dále ... (konkrétn viz p úloha), následn teme další ást a pracujeme s dalšími otázkami, ...

P tilístek

- » zadání pr b žn diktovat
- » ukázka:



Hodnocení

- » nejprve hodnotí pr b h sami žáci, až po té zhodnotí vyu ující

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## 3. český jazyk – tení – 1. ro ník

### Rozvíjené klí ové kompetence

<b>Kompetence k u ení</b>	» žák získává vztah k u ení » žák posuzuje a vyvozuje záv ry využitelné v budoucnosti
<b>Kompetence k ešení problém</b>	» žák vnímá problémové situace, p emýšlí o p í inách, promýšlí zp sob ešení » žák kriticky myslí
<b>Kompetence komunikativní</b>	» žák naslouchá promluvám spolužák » žák formuluje a vyjad uje své myšlenky a názory
<b>Kompetence sociální a personální</b>	» žák aktivn spolupracuje ve skupinách
<b>Kompetence ob anská</b>	» žák, skupina hodnotí vlastní práci » žák se vci uje do situací druhých
<b>Kompetence pracovní</b>	» žák dodržuje daná pravidla » žák organizuje vlastní práci i práci ostatních len skupiny » žák se adaptuje na nové pracovní podmínky

Vyu ovací jednotka zam ená –na kompetenci komunikativní– srozumitelné a výstižné vyjad ování (popis a stru ná charakteristika kamaráda, popis vlastních pocit ).

Vazba na pr ezové téma:

- » Osobnostní a sociální výchova.

Mezip edm tové vztahy:

- » Dramatická výchova.

### Krátkodobé cíle vyu ovací jednotky:

Žák plynule te s porozum ním texty p im eného rozsahu a náro nosti.

Žák formuluje ústn i písemn , jak se dané postavy chovaly a jak jednaly, vyjad uje vlastní pocity z jejich chování a hledá ešení daných problém .

Žák naslouchá promluvám svých spolužák .

Žák dodržuje základní komunika ní pravidla.

Žák hodnotí vlastní práci a práci jednotlivých len skupiny.

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Vyu ovací jednotka – blok 90 minut

## Chození po t íd – motivace

- » *všichni chodíme voln po t íd v rytmu tleskání (tleská pouze u ítel), nikdo nemluví, ve chvíli, kdy u ítel ekne „sluní ko“, si každý žák najde spolužáka, který stojí kn mu nejbliže a ekne mu n jaké hezké, p íjemné p ání do dnešního nového dne*
- » *vše se opakuje, tak aby d ti potkaly alespo 3 – 5 spolužák , snaží se svá p ání obm ovat vzhledem tomu, koho práv potkaly*

## Kroužek

- » *ekn te 1 slovo i slovní spojení, které vás napadne, když se ekne P ÍTEL, KAMARÁD nebo P ÁTELSTVÍ – posílám t ídního „maskota“*

## Chození po t íd

- » *všichni chodíme voln po t íd , nikdo nemluví, p emýšlíme o svém nejlepší kamarádovi/kamarádce, jak vlastn vypadá*
- » *když u ítel ekne „stop“, zastavíme se a nejbližšímu spolužákovi vyprávíme o nejlepší kamarádovi, druhý pouze naslouchá, nevstupuje nám do e i, zatím neklade otázky, pouze naslouchá!*

## V lavici se sousedem

- » *svému sousedovi vypráv jte o svém nejlepší kamarádovi i kamarádce ze t ídy, neprozrazujte jméno, povídejte mu ale pouze o tom, jaký je „uvnit “ – jaké má vlastnosti, až domluví (naslouchejte pozorn ), m žete mu položit dv otázky, a pak zkusit uhodnout jméno vašeho spolužáka*

## Motiva ní innost

- » navození atmosféry, rozvoj komunika ních dovedností, zastavení se
- » p edem nutno op t stanovit pravidla (p i ch zi nikdo nemluví, když n koho oslovím a p eji mu – ur it se mu dívám do o í, p íjemn se tvá ím, mohu mu podat ruku, pohladit ho, ...), m žeme si cílen ur it, že pro nás dnes bude d ležité dívat se spolužákovi do o í po celou dobu p ání – pak je ale NUTNÉ vrátit se k tomu po ukon ení innosti a ptát se, komu se to da ilo, jak se u toho kdo cítil apod.

## Kroužek – motivace

- » navození atmosféry a hlavního tématu vyu ovací jednotky
- » op t nezapome te spole n zopakovat pravidla „kroužku“

## Chození po t íd – vzhled mého kamaráda

- » jelikož se jedná o velmi malé d ti, je d ležité jim zpo átku pomoci – zde nejlépe návodnými otázkami – nap . jaký má oblí ej, o i, ústa, nos, vlasy, je-li malý x velký, mohutný, hubený, co rád nosí, ...

## Rozhovor ve dvojicích

- » žáci si povídají ve dvojicích, zd razn te pravidlo – nejprve naslouchám, pak se teprve mohu ptát a nakonec hádat jméno
- » op t doporu uji návodné otázky – jak se spolužák chová (pomáhá, kamarádský, usm vavý, chytrý, snaživý), co rád d lá (zájmy), co rád jí atd.



# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## Společné hlasité čtení textu

Ukázka textu viz příloha 3

## Kroužek – otázky k textu

- » *Objevilo se v příběhu přátelství? Mezi kým?*
- » *Vychloubal se v textu někdo? Jak?*
- » *Stalo se ti, že se před tebou někdo vychloubal? Jak jsi reagoval, jak ses cítil? ...*

další otázky viz příloha 3

## Hodnocení vyučovací jednotky – kroužek

- » *Jaký pocit v tobě příběh vyvolal?*
- » *Jak jsi dnes pracoval?*
- » *inilo ti něco obtížné?*

## Hlasité čtení

- » žáci se ve čtení po krátkých úsecích střídají, u druháků můžeme nechat žáky krátkou část číst potichu

## Práce s textem

- » žáci libovolně odpovídají na dané otázky, chceme-li, aby se každý žák sám za sebe zamyslel nad daným problémem, můžeme vybrat vhodnou otázku a nechat její odpověď napsat na linkovaný papír, poté si spolužáci ve dvojicích své práce předětou i vybraní dobrovolníci svou práci ostatním spolužákům nahlas

## Hodnocení

- » nejprve hodnotí práci sami žáci (sebehodnocení!!!), až poté zhodnotí vyučující

## J Využití zdroje, pomůcky a způsob jejich využití

BADEGRUBER, B., PIRKL, J.

Texty z knihy –

Použité metody a formy RWCT – [www.kritickemysleni.cz](http://www.kritickemysleni.cz).

Pomůcky: papíry A5 – linkované, A4, fipové papíry, fxy, „třídní maskot“ – na komunikativní kruh, předtištěné texty (zvětšené, vhodně upravené), předtištěné přílohy, různé české encyklopedie

## J Výsledky uskutečněního příkladu dobré praxe, shrnutí a zhodnocení celkové kvality

uvedené formy a metody cíleně použité v dané návaznosti v jednotlivých vyučovacích jednotkách

Výše

směřují k postupnému utváření a rozvíjení klíčových kompetencí a zahrnují především témata, jak je rozpracováno výše v tabulkách kapitoly Realizace. Každá vyučovací jednotka je zaměřena cíleně více na jednu klíčovou kompetenci i přestože téma, ale pochopitelně se během daných činností rozvíjejí i další klíčové kompetence s maximálním využitím mezipředmětových vztahů. Žáci na dosažené výsledky mohou pochopitelně navazovat i v ostatních vyučovacích předmětech, kde si též kromě krátkodobých cílů (včetně předmětových) můžeme vymezit podle potřeb daných žáků a jejich věku i dlouhodobé cíle – tedy cíle směřující k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí.

Rodiče žáků prvních ročníků hodnotili způsob výuky čtení pomocí genetické metody velice pozitivně, a to hned z několika důvodů – jejich děti byly schopny číst s pochopením textu relativně brzy – v čínou do měsíce prosince prvního ročníku; dokázaly s rodiči rozmlouvat nad textem; prokazovaly velkou schopnost přeprávět text, případně jej doprávět „po svém“ a v čínou samy vyhledávaly etbu i ve svém volném čase.

---

*Genetickou metodou k rozvoji klíčových kompetencí aneb  
Od samého počátku na cestě za poznáním*

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Všem pedagogům velmi doporučuji vzdělávat se v oblasti metod a forem práce (např. kurzy Kritického myšlení – RWCT), v oblasti sebehodnocení a hodnocení a v oblasti ŠVP – klíčové kompetence, průřezová témata.

**J Budoucí perspektiva pro výkladu dobré praxe** Praxe je finančně naprosto nenáročná, ná

Pozorovaná

je propojování mezipedagogických vztahů, které souvisí se zaváděním školních vzdělávacích programů.

**pro výkladu dobré praxe (odkazy na existující dokumenty,**

**J Další zdroje informací k literaturu etc.)**

Pro 1. a 2. ročník ZŠ doporučuji:

BADEG RUBER, B., PIRKL, F. *Průběhy pomáhají s problémy*. Praha: Portál, 1994.

Pro 3. až 5. ročník ZŠ se mi osvědčily:

FERRERO, BRUNO. *Průběhy pro potuchu duše*. Praha: Portál, 2001.

FERRERO, BRUNO. *Další průběhy pro potuchu duše*. Praha: Portál, 2001.

[www.kritickemysleni.cz](http://www.kritickemysleni.cz)

[www.portal.cz](http://www.portal.cz)

**J Odkazy na kontaktní osoby a adresa**

ZÁKLADNÍ ŠKOLA

Fakultní škola Pedagogické fakulty UK Praha,

Táborská 421/45, 140 00 Praha 4 – Nusle

<http://www.zstaborska.cz>

Tel.: 241 029 320

Mgr. Jitka Vinklerová

e-mail: [jitka.vinklerova@zstaborska.cz](mailto:jitka.vinklerova@zstaborska.cz)

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

## Přiloha . 1

*Poznámka – text je vhodný pro první třídy!*

### 1.

Pštros je nejvyšší žijící pták na Zemi. Samec je černobílý a samice hnědavě šedá. Pštros nemůže létat, ale má velice silně vyvinuté nohy, proto velmi rychle běhá. Také má velmi dlouhý krk. Pštros má dva prsty, proto se jmenuje pštros dvouprstý.

### 2.

Africe. Živí se především

Pštros dvouprstý žije volně v dobrém plavec. Má větší oko než mozek, velice dobře vidí. Samice v přírodě snáší kolem 10 vajec. Na vejcích sedí jak samice, tak samec (hlavně v noci).

### 3.

mnoha úel m. Velmi ce

Pštros dvouprstý se využívá k pásky a například rukavice. Pštrosí maso je jedním z nejzdravějších. Chutným a zdravým pokrmem jsou i pštrosí vejce.

Text z knihy –

*Příběhy pomáhají s problémy.* Praha: Portál, 1994.

### Pyšný bratr Simba

#### 1.

Byla jednou jedna lví rodinka: maminka lvice, tatínek lev a lví e Simba. Všichni t i si krásn žili. Maminka i tatínek trávili se svým lví kem mnoho asu. D lali dobrodružné výlety, navšt vovali lví tety a strýce a vždycky si n kdo se Simbou hrál.

-----

#### 2.

Jednoho dne prozradili maminka a tatínek svému chlapci velké tajemství: už brzy dostane Simba malého sourozence. Všichni se radovali. Pak spole n upravili pro miminko místo na spaní. Simba už se nemohl do kat.

Když se jednou ráno probudil, velmi se polekal. Vid l, že se k jeho mamince tulí n jaké malé lví e. To je ale drzost! To bylo p ece jeho místo!

Polekal se pak ještě víc, když i tatínek hladil toto malé nic. Takové dít , které mu zabralo jeho místo, mít nemusí.

-----

#### 3.

„Dobré jitro, Simbo. Podívej se, máš sest i ku. Poj , posa se k nám.“

Tuhle sestru Simba necht l. P ál si jinou. Takovou, se kterou by si mohl hrát, bavit se a prožívat dobrodružství. Ale s takovou malou holkou se opravdu nedá nic d lat. A navíc mu vzala ještě rodi e a jeho místo.

Simba m l dneska moc špatnou náladu. Snídan mu nechutnala. Na babi ku byl drzý. Zacpával si uši, když na n j tatínek nebo maminka promluvili. Hádal se s ostatními d tmi a v nest eženém okamžiku šel k místu, kde spávala jeho sest i ka, celé ho pošlapal a všechno rozházel.

-----

#### 4.

„Te už je toho ale dost,“ za val tatínek p ísným hlasem. Vzal Simbu a posadil se s stínu velkého stromu. Tatínek se tvá il p ísn , ale mluvil už zase tiše a p átelsky. „Simbo, co se to s tebou dnes d je? Vždy jsi se na sest i ku tak t šil a te se na ni ani nepodíváš.“

# ESKÝ JAZYK A DRAMATICKÁ VÝCHOVA

„Nesnesu, když se s ní maminka mazlí. Nikdo už na m nemá čas. Nikde už nemám své místo ko. Tuhle sestru nechci.“

„Simbo, tvá sest i ka t p ece pot ebuje.“

„Nevím, co by takové žluté klubí ko ode mne mohlo chtít.“

## 5.

„Ale ano, m žeš ji hladit, než usne. M žeš ji krmit. M žeš ji chránit, když já a maminka opustíme skrýš.“

Pojednou se cítí být velký, silný a d ležitý. Má radost, že je velký bratr, který m že hladit, krmit a opatrovat. Musí to ještě dneska vyzkoušet. Nikdy v život se necítil tak velký jako te . Simba je zase veselý a spokojený.

A protože maminka už nemá tolik času na mazlení, chodí Simba každý den s tatínkem ve er na procházku. U í se p ítom mnoho zajímavých v cí a tajemství, jak správn lovit potravu.

### OTÁZKY k textu Pyšný bratr Simba

(ur eno pouze návodn pro vyu ující)

1. Kdo byl Simba?  
Jak se asi ve své rodin Simba cítil? Jaký byl?  
P edve pantomimicky, že jsi š astný jako Simba!
2. Co se te p íhodilo?  
Jak se cítil Simba nyní?
3. Jak se te Simba choval?  
Co se ti na jeho chování nelíbilo?  
Jak by se m l asi zachovat?  
Co myslíš, že bylo dál? Jak to skon ilo?
4. Kdo byl nejbliže skute nosti?  
Pro ho sest i ka pot ebuje? Jak m že pomoci?
5. Jak p íb h skon il?  
P ípomíná ti to n co? Je to s n ím podobné?  
Prožil n kdo z Vás podobnou situaci? Pováš nám o ní?

Text z knihy –

## Slavnost v troub

Dneska se měla konat velká slavnost. Bábovková forma na ni všechny pozvala. Všichni hosté se postupně scházeli. „Jen pojďte,“ volala bábovková forma na mouku, vajíčka a tuk. I ostatní přísady přicházely jedna po druhé ve sváteční náladě, aby se také zúčastnily slavnosti. Mouka měla dneska zase svůj vychloubačný den: „Nemyslíte si také, že mám nejkrásnější bílé šaty?“ „Samozřejmě, já jsem si dnes přece vzal jiné,“ ozval se bílek. Malá prostěká rozinka řekla: „To bys teprve musel vidět cukr.“ Mouka mávla pohrdavě rukou: „Ten se dneska zase opozdil. Bohudíky, beztak ho nemohu ani cítit. A jak je nepřijemný na dotek. Doufám, že se ke mně moc nepřiblíží. – Tamhle přichází. Rychle, zavěme dveře od trouby. Nepustíme ho dovnitř.“ A přibouchli dveře od trouby krystalovému cukru přímo před nosem. Tak začala horká slavnost v troubě. Všichni se začali popotit. Po nějaké chvíli se dveře trouby otevřely a objevila se hnedá kupavá bábovka. Než se úslužně přiskočil, aby pomohl hostům z bábovkové formy. Měl také za úkol ochutnat výsledek slavnosti. Ale už po prvním kousnutí bylo slyšet volání: „To je hrůza! Chutná to odporně! Není tam žádný cukr!“ Na kuchyňském stole stála teprve opuštěná a nedotčená bábovka. Krystalový cukr už nemohl bábovce nijak pomoci. Bábovku by čekal strašný konec, kdyby krystalový cukr nepoprosil svého bratrance moučkový cukr, aby přišel a posypal bábovku tlustou bílou vrstvou.

- » *Žárlil někdo v textu? Proč?*
- » *Kdo se ke komu nechoval přátelsky?*
- » *Stalo se ti něco podobného? Řekni nám o tom.*
- » *Kdo celou situaci zachránil?*
- » *Co z tohoto příběhu asi plyne za „moudro“?*